

DELAVEC

GLASILO GLAVNEGA RADNIČKEGA SAVEZA JUGOSLAVIJE.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Selenburgova ul. 6/II.

Izhaja 1. in 15. dne v mesecu.

Stane posamezna številka Din 2.—, mesečno Din 4.—, celoletno Din 48.— Za članne izvod po 1-10 Din.

Oglasi po ceniku.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni z štampiljko dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo. Reklamacije so poštne proste.

Na protestne shode!

Protestirajmo proti krivici — za enakopravnost! Zahtevajmo izvajanje zakonov! Delavstvo je v borbi za pravico enotno!

Zmage pijana buržuazija nam hoče vzeti vse! Ni zadosti, da nalaga na naše rame neznozna davčna bremena in da brezčutno gleda, kako pod njimi omaguje.

Ni zadosti, da mirno gleda, kako se zapira obrat za obratom in da ostajajo vsled tega cele rodbine brez zaslužka in kruha.

Ni zadosti, da ne stori ničesar za omiljenje stanovanjske bede in da ukinja na drugi strani stanovanjsko zaščito. Ona pripravlja smrtni udarec še onim ostankom socialno-politične zakonodaje, ki smo si jo po vojni priborili.

Starostnega zavarovanja ne bo! Letos bi se moralo začeti izvajati po zakonu s 1. julijem t. l. starostno zavarovanje. Zastopniki industrije in obrti so vložili proti temu ugovor. Minister za socialno politiko, ki je sam velik akcijonar industrijskih podjetij, jim je dal prav in prepovedal uradu za zavarovanje delavcev započeti z izvajanjem zakona.

Za vse obrtno delavstvo hočejo odpraviti zakon o zaščiti delavcev! Pripravljajo nov obrtni zakon, ki ima polno določb, ki so proti zakonu o zaščiti delavcev. Po tem zakonu bo kaznovan pomočnik, ki bi prigovarjal vajencu, naj vstopi v strokovno organizacijo — s takojšnjim odpustom!

Odpovedni rok se skrajša po načrtu od 14 na 8 dni!

V bodoče bo dovoljeno dajati delavcu plačo tudi v obutvi in obleki, kar je bilo dosedaj prepovedano.

Delovni čas naj bi se podaljšal po tem osnutku v vsej obrti na 10 ur, — brez ozira na to, da delavstvo tudi pri krajšem delovnem času ne more biti polno zaposleno.

Zasužnjevanje rudarjev po novem rudarskem zakonu še ni odstavljeno z dnevnega reda. — **Rudarski pravilnik** še ni izboljššan. — **Volitve v zavode za zavarovanje delavcev in za delavske zbornice** se onemogočajo. Socialnim zavodom hočejo odvzeti vsako samoupravo in jih hočejo spraviti v popolno odvisnost od vlade.

V času, ko brezposelnost grozeče narašča in bi bila dolžnost države, da priskoči s svojimi sredstvi na pomoč, **špekulirajo banke z denarjem, ki si ga je odtrgalo delavstvo od ust, da bi ne ostalo v slučaju, da bo vrženo na cesto, popolnoma brez sredstev. Nabranega denarja nočejo izročiti za pravi namen.** Narodna skupščina in vse njene stranke so slepo orodje bančnih klik. Narodna skupščina trpi, da se ne izda pravilnik za podporo brezposelnih, ki bi omogočil, da sme vporabiti delavstvo v slučaju brezposelnosti vsaj tisti denar, ki si ga je samo zbralo.

Iz področja Delavskih zbornic se izločujejo rudarski obrati in težka industrija, torej ravno tisti obrati, ki so najbolj potrebni zaščite dela. — Za varstvo in zaščito **delavskih zaupnikov** se ne mara ničesar storiti, ker kapital in njegovi pomagači dobro vedo, da brez dobrih delavskih zaupnikov ni delavske zaščite . . .

Tako ogroža buržuazija vse naše pridobitve in odgovarja na naše proteste z reko: Gorje premanim! — Kaj bomo rekli na to? Ali bomo tožili, kakor Jeremija, na razvalinah izgubljene moči?

Niso tožbe za moč! Tisoči pojdejo na delo, da položijo temelje za novo moč proletarijata. Strah pred našo rastočo močjo bo silil tudi meščanske stranke, da preokrenejo in upoštevajo delavske težnje. V tem znamenju pojdemo v nedeljo na protestne shode, ki se vrše po celi državi na inicijativo GRSJ in SPJ. Delavstvo Slovenije je to inicijativo sprejelo in ji bo dalo še širši izraz. Na protestne zборе pojde enako kot na prvega maja vse v enotnih strokovnih organizacijah združeno delavstvo skupno. Vse razredno zavedno delavstvo, ono iz vrst Socialistične stranke Jugoslavije in ono od skupine okrog kmečko delavskega lista pojde v skupen protest proti skupnemu sovražniku. Utrajajoč strokovno edinstvo, polagajo temelje za politično edinstvo proletarijata bomo povedli proletarijat do novih zmag!

Protestno zborovanje v Mariboru.

Naši mariborski sodruzi so že v soboto dne 6. junija priredili v Ljudskem domu veliko protestno zborovanje proti zavlačevanju in onemogočanju starostnega zavarovanja. Nad 800 delavcev je protestiralo proti ofenzivi socijalne reakcije. Govorili so ss. Eržen, Grčar in Ošlak.

Organizacijam in članom GRSJ in SSJ.

SODRUGI IN SODRUŽICE!

Preko brezobzirnega davčnega izropavanja, ki ga vrši buržuazija nad delavstvom, ki je dosegla z najnovejšim

2% davkom na delavske plače

vrhunec brezobzirnosti in cinizma, delavski razred ne more in ne sme iti mirne duše na dnevni red. Najnovejši davek je potrdil pravilo: da se obdavčujejo v tej državi samo tisti, ki so brez premoženja. Proti tej nečuvni davčni politiki, ki izpodkopa v temelju obstoj širokih delavskih mas, se mora delavski razred dvigniti in započeti odločno borbo.

Po sklepu uprav GRSJ in SPJ se imajo vršiti 14. junija

v celi državi delavska protestna zborovanja, na kojih se ima podvreči ostri kritiki davčna in finančna politika buržuazije in postaviti te-le naše zahteve:

za odpravo vseh posrednih davkov in za pocenitev življenjskih potrebščin;

za progresivno obdavčenje premoženja in dohodka, da bi obremenila davčna bremena državljanov v razmerju z njih davčno močjo;

za ugotovitev eksistenčnega minima, ki mora biti davka prost.

Starostno zavarovanje — odgodeno.

Kraljevi zakon — kos papirja! Onemogel delavec spada v hlev! Skrb za onemogle je pri nas nepotrebna!

S kraljevim podpisom so razglasili v letu 1922 zakon o zavarovanju delavcev. Dasi je ta zakon v marsičem okrnil pravice delavstva, ki jih je imelo po starem avstrijskem zakonu, spominjamo le na dvetretjinsko večinsko zastopstvo, je delavski razred videl v zakonu, po kralju podpisanem, vsaj to, da se bo tudi pri nas izvedlo starostno in onemoglostno zavarovanje delavstva.

Kako bridko pa se je varal delavski razred v Jugoslaviji!

Delavski razred je razumel, je upošteval, da je bilo tehnično, organizatorično precej težko, da bi se preko noči izvedle v naši državi vse glavne panoge socialnega zavarovanja! Vsaj je delavec vedel, da je predpogoj zavarovanju za zavarovanje potrebni in primerni aparat. In, ker je bilo treba izvesti v Srbiji, Crni gori na novo šele bolniško in nezgodno, v Bosni in Dalmaciji pa nezgodno zavarovanje, zato je bilo delavcu umljivo, da bodo izvedli starostno zavarovanje šele takrat, ko bodo dani v državi za njegovo provajanje tehnični, organizator, predpogoji.

Delavski razred je te, po dejanskih razmerah povzročene težkoče upošteval. Ni pa upošteval, da bodo podjetniki tudi preko zakona, tudi vkljub zakonu, po kralju podpisanemu, uporabili vsa sredstva, da se starostno zavarovanje ne bo izvedlo in da se bo očeval žep delodajalcev!

Pisani besedi je delavski razred verjel, zakonu je delavec zaupal, to je bila njegova velika krivda.

§ 209 zakona o zavarovanju delavcev določa doslovno: Zavarovanje za onemoglost, starost in smrt se izvede, ko to določi ministrski svet, najkasneje pa do 1. julija 1925.

Pa, bliža se prvi julij 1925. Zato je ravnateljstvo Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu na zahtevo zastopnikov v Glavnem Radničk. Savezu organiziranega delavstva sklenilo, da izvrši Osrednji urad v lastnem delokrogu vse za izvedbo starostnega zavarovanja potrebne predpriprave. Da izvrši vse predpriprave, tako, da bi nemoteno in v redu začelo poslovati tudi starostno zavarovanje.

Ker pa je vrhovni gospodar delavskih socialnih zavodov minister za socialno politiko, je Osrednji urad predložil ta sklep ministru v odobritev. Minister pa je prepovedal Osrednjemu uradu za zavarovanje delavcev vsakoršne predpriprave in prepovedal vsakoršne izdatke na račun uvedbe starostnega zavarovanja!

Ker torej Osrednji urad za zavarovanje delavcev ne sme izvršiti najnujnejših predpriprav, bo seveda prvega julija docela izključeno pričeti z izvajanjem starostnega zavarovanja.

Rekli smo: delavski razred je zaupal po kralju podpisanemu zakonu. To je bila njegova krivda in

V tej akciji proti davčnemu izkoriščanju morajo priti do izraza protesti širokih delavskih mas, ktere ubija davčni sistem buržuazije. Ko vodimo to borbo in se borimo za uspeh v njej, ustvarjamo materialen temelj za socialno in kulturno dviganje delavskega razreda, ki je mogoče edino potom materialnega osiguranja. Uspeh v borbi pa moremo imeti le tedaj, ako imamo jake organizacije. Zato se imajo izkoristiti vsa zborovanja tudi

za jačanje naših organizacij in za širjenje našega tiska.

Vse naše organizacije in sodruge v celi državi pozivljamo, da ukrenejo vse, da se vrše zborovanja 14. junija v vseh krajih, kjer žive naši sodruzi in da zainteresirajo za ta zborovanja in pozovejo nanje

vse delavce

svojega kraja. Resolucije in poročila iz teh zborovanj je poslati takoj podpisani upravi, tako, da bodo najdalje v treh dneh v njenih rokah radi uporabe

pri nadaljni akciji.

Ta zborovanja naj se vrše ponovno tudi v onih krajih, kjer so se že vršila.

Uprave:

Socialistične stranke Jugoslavije,
Glavnega Radničkega Saveza Jugoslavije.

to je njegov greh! Naj pride že spoznanje, da bo delavski razred le to dobil, le to imel, kar si bo v boju, v neizprosni in trdem boju priboril. Razbite delavske organizacije — odgoditev starostnega zavarovanja! Močne, edinstvene strokovne organizacije — izvedba starostnega zavarovanja! Le ti dve alternativi naj si delavec predoči.

Za delavstvo famozno rešenje ministrov še davno ne pomeni, da je zadeva končana!

Po jasnem in nedvoumnom zakonovem besedilu stopijo določila o starostnem zavarovanju s prvim julijem 1925 avtomatično, to je samo od sebe v veljavo. Ministrski svet bi smel sklepati o uvedbi starostnega zavarovanja le, če bi hotel, da se starostno zavarovanje uvede pred tem rokom. Ker tega ministrski svet ni storil, bo pričelo s prvim julijem starostno zavarovanje, ne da bi bilo treba za to sklepa ministrskega sveta!

Spominjamo se neke slike: rejen, zavaljen delodajalec gleda do kosti izmozgane svoje delavce, ki mu prenašajo in dvigajo težke hlude, pa vzklikne: »Čemu zahtevajo sociji starostno zavarovanje? Smešno! Mojih delavcev itak nihče ne dočaka starosti.«

Tege recepta se hočejo poslužiti tudi državo-tvorni delodajalci, ki ob vsaki najmanjši priložnosti ali pa tudi nepriložnosti pošiljajo udanostne brzjavke kralju. Tudi ti ljudje mislijo, da noben delavec ne sme dočakati starosti. Da mora vsak delavec poginiti pri delu kot žival!

Zagotavljamo pa jih: ta recept lahko zapišejo. Toda po tem receptu delavca ne bodo izmozgavali in ne uničevali! Delavski razred v Jugoslaviji bo izsilil izvedbo starostnega zavarovanja in ravno na tem vprašanju bodo delavske organizacije pokazale in dokazale jugoslovanski nenasični buržuaziji, da je delavec tisti, ki ustvarja, ki producira in da si delavec pošteno zasluži vsaj najskromnejšo starostno preskrbo. —

Po hlevih naj se muči žival, živina, po hlevih pa se ne bo več mučil onemogli, izžeti delavec!

Delavstvu pa kličemo: Gre za starostno zavarovanje! In za ta boj, ki bo hud, ki bo oster, je treba celih mož! Kdor bo sedaj stal ob strani, bo težko grešil nad seboj in svojim potomstvom.

Predstavnštva strokovnih organizacij bodo sklepala, kako naj se uspešno dovrši boj za uvedbo starostnega zavarovanja. Delavci, sledite klicu strokovnih organizacij in prekrizajte račune onih, ki hočejo imeti dobička tudi od onemoglega delavca, račune onih, ki podrejajo svojemu dobičku kraljev podpis. Kaj je kraljev podpis veljaven le na zakonu o zaščiti države? — To vprašamo kraljevo vlado, ki vedri in oblači tam doli v Beogradu!

Proti krivičnemu obdavčenju!

Proti davku na telesne delavce — za davek na oderuške obresti! — V akciji sodeluje delavstvo enotno do zadnjega moža!

Vladajoča radikalno-demokratska stranka je predložila proračunski načrt, ki dovoljuje državi za tekoče leto za 11.910 milijonov izdatkov in na-

laga to ogromno breme na rame najsiromašnejših slojev. Meščanska opozicija k temu molči.

Proti indirektnim davkom.

Na vsako osebo v državi, brez ozira na starost, bo odpadlo nad 1000 dinarjev davka. Devet desetih tega davka se plača v obliki neposrednih davkov. Trošarine na vino, pivo, sladkor in druge potrebščine, carine na živila in obleko, donosov monopolo, državnih rudnikov in železnic — ki izkoriščajo — enaki meri konzumente in v teh podjetjih zaposleno delavstvo — prinašajo državi devet desetih teh davkov. Plačajo pa te davke tisti sloji, ki žive od tega, kar v trgovini kupijo.

Ta davčna politika je eden izmed glavnih vzrokov, da je draginja silno narasla, med tem ko se plače draginji še do danes niso mogle prilagoditi.

Proti davku na telesne delavce!

A vse carine, trošarine, vsi posredni davki, ki davijo milijone ljudi in ogrožajo njih eksistenco, so bile za to narodno skupščino še premajhna bremena. Zato je vpeljala vlada še davek na ročne delavce, ki so ga začeli po vseh tovarnah že odtegovati.

Narodna skupščina se pri tem ni ozirala na povsod uveljavljeno načelo, da morajo biti eksistenčni minimi davka prosti. Mislija je: Odrtgaj si davek od ust, gladuj, pusti gladovati rodbino in otroke, prodajaj pohištvo, tako tirja država in narodna skupščina.

Če bodo odločali enako brezvestni možje, kakor sede v narodni skupščini, še v občinskih in avtonomnih zastopih, bodo ti še od svoje strani podvojili bremena, ki so jih naložili na ramena delavstva.

Ali ni bilo drugih davčnih virov?

Nad 19 milijonov dinarjev je naloženih s tem davkom na rame obrtnega in industrijskega delavstva v Sloveniji.

Ali je bilo treba naložiti to ogromno breme res na delavske rame? Ali ni bilo drugih virov? Bili so. Cenijo, da je v Sloveniji okrog 1000 milijonov dinarjev vlog, vloženih v banke, hranilnice in denarne zavode! Te vloge nosijo po 9, 12, 20 in 25 procentov obresti! Kako da finančnemu ministru ni prišlo na um, da bi lahko samo iz davkov na oderuške obresti — ki so bile pred vojno prepovedane — več kakor tisto vsoto dobil, ki jo je naložil na rame stradalajočega delavstva?

Kako, da ni primerjal, koliko nosi obdavčenje bank, obrti in industrije sedaj in koliko je nosilo pred vojno? Slednje bi mu pokazalo, da so danes vse bilance laž in da je javkanje o previsoki davčni obremenitvi kapitala lažnjiva bajka.

Seveda gospod finančni minister to ve. On je namenoma naložil vsa bremena na rame tistih, ki v zbornici molče, ker tam nimajo svojih zastopnikov. On se je bal v skupščini odpora kapitala, zato kapitala ni obdavčil; ni pa se bal odpora delavstva, ker je prišlo delavstvo — razklano in razedinjeno — ob vsak upliv.

Vkljub vsemu delavstvo ne obupuje. Pod vodstvom svojih političnih in strokovnih organizacij bo začelo sistematično, stalno in energično borbo proti izropavanju, ki se vrši nad njim pod videzom zakona.

Ono zahteva: 1. Da se osigura davka prost eksistenčni minimum. 2. Da se uvedejo progresivni davki, ki bodo zadeli vsakega državljana po njegovi premoženjski moči. 3. Da se ukinejo vsi neposredni davki.

Slovensko delavstvo je za te zahteve že enkrat manifestiralo. Prihodnje nedeljo pa protestira ponovno proti krivičnemu obdavčenju; to pot v zajednici z delavstvom cele države, tako, da se bo slišal istočasno širom cele države, od Triglava do Var-

darja — glas protesta v svoji eksistenci ogroženega delavstva.

Kdor v nedeljo ne sodeluje, je izdajalec naših interesov.

Za organizacijo.

Vemo pa: Pravice se delijo po močeh, ne po protestih. Treba je moč pojačati, spremeniti razmerje sil. Šele v tem slučaju je računati, da bodo naši protesti zalegli.

Moč delavskega razreda je v njegovi organizaciji, v tisku. To pripravlja drugo razmerje moči. Zato pojdemo na nedeljska zborovanja z geslom:

Vsi v organizaciji! V vse delavske hiše delavski tisk! Proč z zdražbarji iz delavskega pokreta! V enoten odpor proti kapitalu! Žrtvuimo tisoče, da rešimo milijone!

Če bo delavstvo tako protestiralo, bo zmagalo!

Razredna solidarnost.

Iz Trbovelj nam poročajo, da se je priglasilo za obletnico krvavih dogodkov v Trbovljah nad 90 rudarjev na novo v demokratsko Strokovno delavsko Unijo. Zopet nov dokaz, da je pot iz revolucijonarne brezglavosti v kapitalistično podrepištvo kratka. Taki kapitalistični podrepišniki ne pomislijo, da ne more dvema gospodoma nihče služiti. Da je beseda o razredni solidarnosti tako dolgo goljufiva laž, dokler naj bo to solidarnost med volkom in ovco. Mi zahtevamo, da se iztrgajo volkom najprej zobje, potem šele bomo živeli skupaj v razredni solidarnosti. Mi zahtevamo, naj odloča pravica o socialnih odnošajih, naj nadomestijo razsodišča enostranske diktat kapitalistov.

To bo družba razredne solidarnosti. Kdor o taki solidarnosti besedi in ne uvidi potrebe te izpremembe, je puhloglav brbljač ali hlapec kapitalizma. Kdor hoče za naš cilj delati, — ta naj poskusi, kako se da delati zanj drugače, kakor potom boja. — Na Jesenicah so imeli svoj kongres narodni socialisti, v Ljubljani pa krščanski socialisti. Tudi ti govore o razredni solidarnosti s kapitalisti in zabrisujejo resnico, da more biti razredna solidarnost le cilj bodočnosti, — med tem ko predpostavlja sedanjemu družabni red potrebo razrednega boja.

V kolikor na drugi strani posamezniki teoretično te potrebe ne zanikujejo, jo zanikujejo dejansko, ko se izključujejo iz solidarne zajednice dela, v kateri hočemo reševati delavci v bratski zajednici druge probleme, ki jih postavlja življenje.

Ada Kristanova.

V 52. letu starosti je preminula v zdravilišču dr. Zeilera v Gallsbachu dne 1. junija t. l. soproga s. Etbina Kristana, Ada Kristanova. Podlegla je težki operaciji. Pokojna Ada Kristanova je pred leti aktivno delovala v socialističnem gibanju in se zlasti udeleževala v ženskem pokretu. V pokretu ni bila le tiha delavka, temveč je zlasti nastopala kot agitatorica in govornica. Pokojnici naj bo v tujnini zemljica lahka. Slovensko delavstvo, zlasti pa delavske žene, jo ohranijo v častnem spominu.

Naše organizacije.**Pomoč izprtim na Danskem.**

V zadnji številki »Delavca« smo javili, da se vrši na Danskem ljuta borba za ohranitev delavskih pravic. V tej borbi sodeluje preko 100.000 delavcev, ki so stopili v stavko, da odbijejo napad podjetni-

leznicarja in ga ubili. Martirij še ni pri koncu in barbarstvo ter nasilni režim fašizma bo zahteval še novih žrtev.

Matteottijev umor je vzbudil vsled umorjenčeve osebnosti in barbarske grozovitosti brezmejno presenečenje v celi državi. Mera je bila polna in javno mnenje se je končno opogumilo ter javno pokazalo svoje ogorčenje in obsojanje. Matteottijeva kri ni tekla zastonj. Po njem bo dozorel duh, ki bo prinesel svobodo Italiji.

Celotna parlamentarna opozicija, socialisti, liberalci, demokrati, katoliki in republikanci so zapustili parlament z izjavo, da se bodo vrnili šele, ko se bo situacija tako izpremenila, da bodo imeli parlamentarni zastopniki zajamčeno svobodo za njihovo udeleževanje in se bodo v deželi upostavile ustavne razmere.

Po Matteottijevem umoru so se razmere bliskoma izpremenile tako, da je popustil Mussolinijev upliv. Mussolini, ki je prostodušno napadal opozicijo, je začel ubirati milejše strune. Govoril je o upostavitvi miru, četudi seveda le pod pogojem, da obdrži on še nadalje oblast. Toda vse te politično preračunjene izjave ne morejo izpremeniti položaja, ki ga je ustvaril Matteottijev umor. Za kar danes gre, je problem fašizma in kako se ga bo rešila dežela.

Fašistovsko časopisje obtožuje opozicijo »špekulacije«, toda vse njegove neprestane grožnje le dokazujejo, da obstoja med fašisti in njihovo opozicijo ne le politična marveč tudi moralna diferena.

Ko Mussolini še ni bil ministrski predsednik, je nekoč rekel: »Mrliči so težko breme.« Tudi raztrgano Matteottijevo truplo, žrtev fašističnega bar-

kov, ki so hoteli meseca aprila t. l. znižati delavstvu plače.

Borba danskih sodrugov pa je tudi borba delavstva ostalega sveta. Zato je pozvala Mednarodna strokovna zveza v Amsterdamu vse nje priključene organizacije, da zbirajo v znamenju solidarnosti prispevke za danske sodruge, ki nujno potrebujejo materialne in moralne pomoči.

Akcijo za zbiranje prispevkov v Jugoslaviji vodi Glavni Radnički Savez v Beogradu, na katerega naj organizacije pošiljajo zbrane prispevke.

Doslej je prejel GRSJ v Beogradu sledeče zneske:

Unija slovenskih rudarjev, Zagorje	D 1.000.—
Sav. drvodjelskih radn. J., Sarajevo	D 500.—
Sav. krojačkih radnika J., Sarajevo	D 500.—
Savez rudarskih radnika J., Beograd	D 500.—
Sav. živežarskih radn. J., Beograd	D 300.—
Obl. odbor GRSJ za Srbijo, Beograd	D 2.000.—
Krajevni Medstr. Odbor, Novi Sad	D 343.75
Savez železničarjev Jug., Beograd	D 2.500.—
Pozorišno tehnično osoblje, Beograd	D 200.—
Savez šivačkih radnika, Beograd	D 500.—
Opći Radn. Savez Jug., Zagreb	D 1.000.—
Savez rudarjev, Zenica	D 500.—

V 10. številki izkazanih

D 20.400.—

Skupaj

D 28.543.75

Borba na Danskem je končala z zmago delavstva. Zmagala je internacionalna delavska solidarnost.

Predstraže, naprej!

Za ohranitev osemurnega delovnika!
Za nedeljski počitek!
Proti nočnemu delu v pekarnah!
Za zaščito delavskih zaupnikov!
Za pravično zavarovanje rudarjev!
Za starostno zavarovanje delavcev!
Za zavarovanje kmečkih delavcev!
Proti krivičnemu obdavčenju delavstva!
Za ureditev delovnega razmerja monopolcev in železničarjev!
Za ukrepe proti brezposelnosti!
Za ukrepe proti stanovanjski bedi!
Za eksistenčni minimum!
Za moč in ugled delavskih organizacij!

Izdajalec je:

Kdor obupuje!
Kdor čaka ob strani!
Kdor pušča izkrvaveti druge!
Kdor prenaša robstvo kot topa živinala!
Kdor strelja v naše, kadar strelja vanje njegov gospod!

Izdajalci so slabši kot sovražniki! Poučite o tem nevedne! Vračajte z zaničevanjem trdovratnim! Predstraže, naprej! V vaših srcih je usoda! V vaših srcih je zmagal!

Listnica uredništva.

Radi protestne akcije proti davkom, ki se bo vršila že v nedeljo, dne 14. t. m. je morala ta številka iziti predčasno in sicer že 10. junija kot posebna izdaja, ki je posvečena zlasti akciji delavskih organizacij proti novi davčni politiki.

Ta številka »Delavca« je morala radi tehničnih ovir iziti le na dveh straneh, zato bo pa izšla prihodnja številka, ki izide še le 30. junija t. l., na šestih straneh.

V imenu GRSJ.: Izdajatelj: Franc Svetek. — Odgovorni urednik: Alojzij Čeh. — Tisk Ljudske tiskarne, Maribor.

L. D'Argona, tajnik italijanske strokovne zveze:

Fašizem v Italiji.**Njega postanek in razvoj.**

(Konec.)

V javnem mnenju se je polagoma pokazala izprememba. Posebno v intelektualnih krogih, v katerih je imel fašizem pripadnike, ker so v njem videli zaščitnika svobode in javne varnosti, so se mnogi odvrnili od fašizma, in prešli k opoziciji. Vočigled terorizmu se je prebivalstvo moglo le molče upreti njegovim početjem. Edino socialisti, nekateri liberalci in demokrati kakor tudi republikanci in v zadnjem času tudi »popolari« so se upali, četudi s primerno previdnostjo, pokazati svoje opozicijsko stališče.

Katoliška ljudska stranka, ki je nekaj časa kolebala med fašizmom in antifašizmom, je končno prešla odločno na stran opozicije.

Fašisti so s terorjem dobili skoro v vseh občinskih in pokrajinskih upravah oblast v svoje roke. Z enakimi sredstvi so dosegli tudi, da je terorizirani parlament sprejel volilni zakon, ki je dal fašistom pri zadnjih volitvah štiri milijone glasov. S temi glasovi pa so si zagotovili parlamentarno večino.

Značilno je, da je dobila opozicija večino povsod, kjer se ni premočno uveljavil fašistični teror. Matteotti je svoječasno neustrašeno razkril volilne manevre fašistov. To njegovo razkritje je nemalo prispevalo, da so ga spravili s sveta.

Gornji kratek opis prikazuje, kako je izgledalo v Italiji do onega trenutka, ko so Matteottija umorili najeti morilci.

Matteotti je bil v vrsti žrtev najplemenitejši in najčistejši. Kdo ve, če tudi zadnji? Šele pred kratkim so napadli v Milanu na javni cesti cestnega že-

barstva, bo močno težilo morilce, naročnike in prve fašizma. Pa ne le, ker je Matteotti mrtev, marveč tudi, ker se je zbudila javna vest, in sedi danes fašizem na zatožni klopi.

Vsi ki so pričakovali, da bo fašizem prinesel mir, red, disciplino in respektiranje zakonov: veleposestniki, veleindustrijalci, bankirji, konservativci, liberalci, birokracija, srednji sloji in vojaštvo, so se po Matteottijevem umoru bistveno preorientirali. In mnogi so začeli spoznavati, da fašizem ni prinesel miru, marveč najgrše izgrede in nemire. Lahko rečemo, da je fašizem pričel zgubljeni ono moč in silo, ki mu je omogočila oblast.

Edina njegova moč je narodna milica, ki šteje nad 30.000 od države plačanih vojakov in ki služi le namenom fašizma. Proti tej milici se danes obrača odpor ne le opozicije, marveč tudi onih socialnih slojev, ki se sicer izjavljajo za fašiste, pa si žele normalnih in rednih razmer.

Fašisti zbirajo v različnih krajih svoje sile, da bi zbudili v deželi vtis, da hočejo izvesti s še ostrejšimi sredstvi nov napad, kot so jih izvršili preje. In, dočim se izjavlja Mussolini raz svojega vladnega sedeža za upostavitve miru, groze njegovi pristaši — in to ne najmanjši — v govorih in časopisju slejkoprej z umorom in razdejanjem.

Položaj še davno ni jasen. Morda bo morala prestati Italija še nov vihar, gotovo je le, da gre fašizem navzdol. Vlada je pokazala svojo slabost, z nasilnim režimom pa dokazala, da je v civilizirani državi možna in dopustna le demokratična vladna oblika.

Leto 1925 bo morda doživelo propast fašizma, in prineslo Italiji svobodo. Na mesto fašistovske države bo stopila zopet italijanska država, ki bo nudila vsem državljanom mir in varnost.